

Terapeutické materiály pro osoby s dysfagií

Autorky: Mgr. Bc. Eliška Buršová, Mgr. Terezie Balaščíková,
Oddělení klinické logopedie Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně;

Grafické zpracování: Bc. Filip Sovíček

Usilovné/energické polknutí

Varianta č. 1: Představte si, že polykáte hodně velké sousto (např. celé slepičí vejce) a takto silně polkněte *sliny*.

Varianta č. 2: Připravte si *sousto* k polknutí. Představte si, že polykáte hodně velké sousto (např. celé slepičí vejce/celou švestku) a takto silně polkněte.

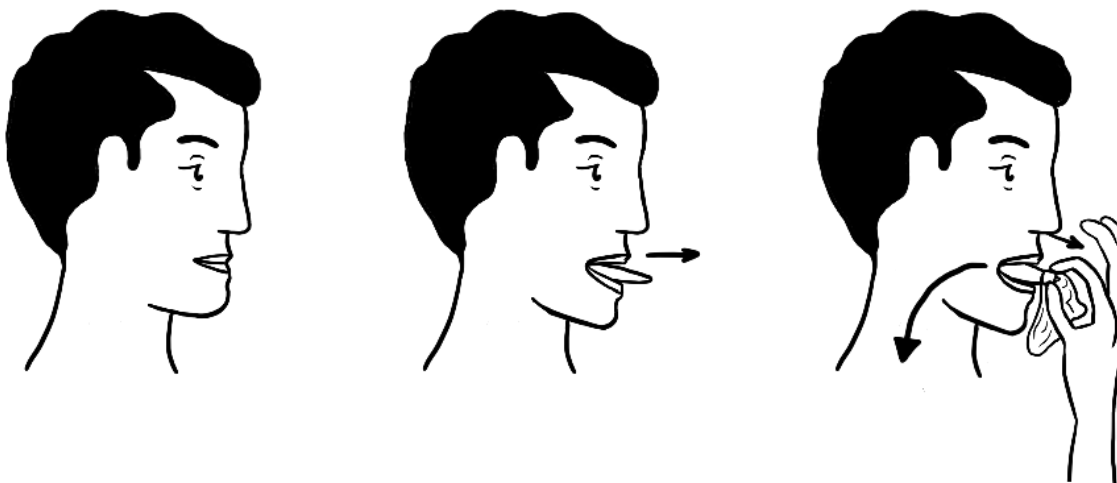
Masako manévr

Varianta č. 1: Vysuňte jazyk z dutiny ústní a špičku jazyka zuby zkousněte a polkněte s jazykem mezi zuby.

Masako manévr

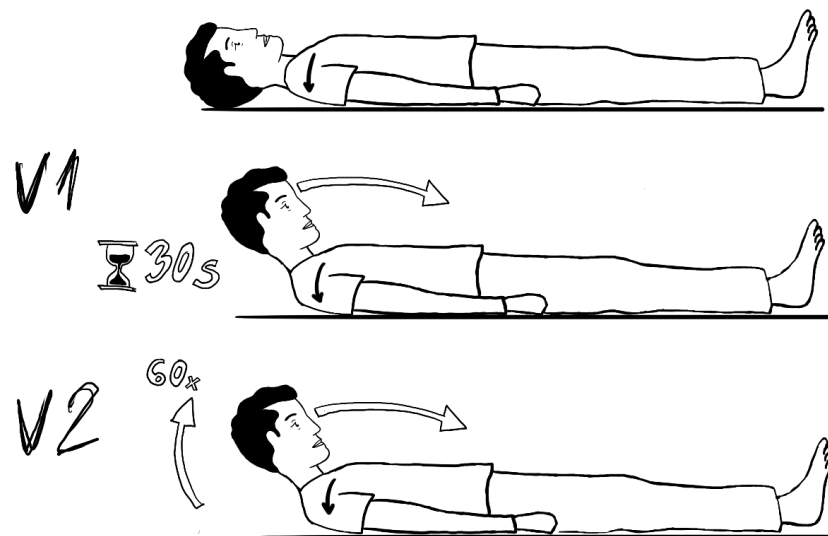
Varianta č. 2: Vysuňte jazyk z úst, chytněte gázou špičku jazyka, přidržte ji prsty a polkněte.

Shaker cvičení

Varianta č. 1: Lehněte si na rovnou podložku. Zvedněte hlavu, abyste si viděli prsty u nohou; ramena nechte položená na podložce. Hlavu opatrně položte. Několikrát zopakujte.

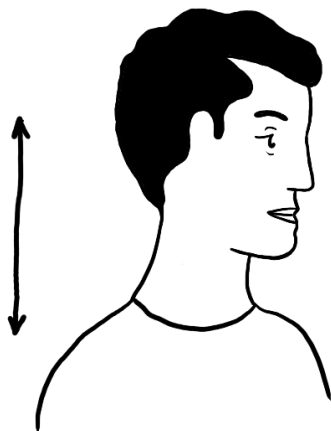
Varianta č. 2: Lehněte si na rovnou podložku. Zvedněte hlavu, abyste si viděli prsty u nohou; ramena nechte položená na podložce. Chvilí vydržte. Hlavu opatrně položte.

CTAR (chin tuck proti odporu)

Sedněte si rovně, dejte si palce (případně molitanový míček či smotaný menší ručník) pod bradu.

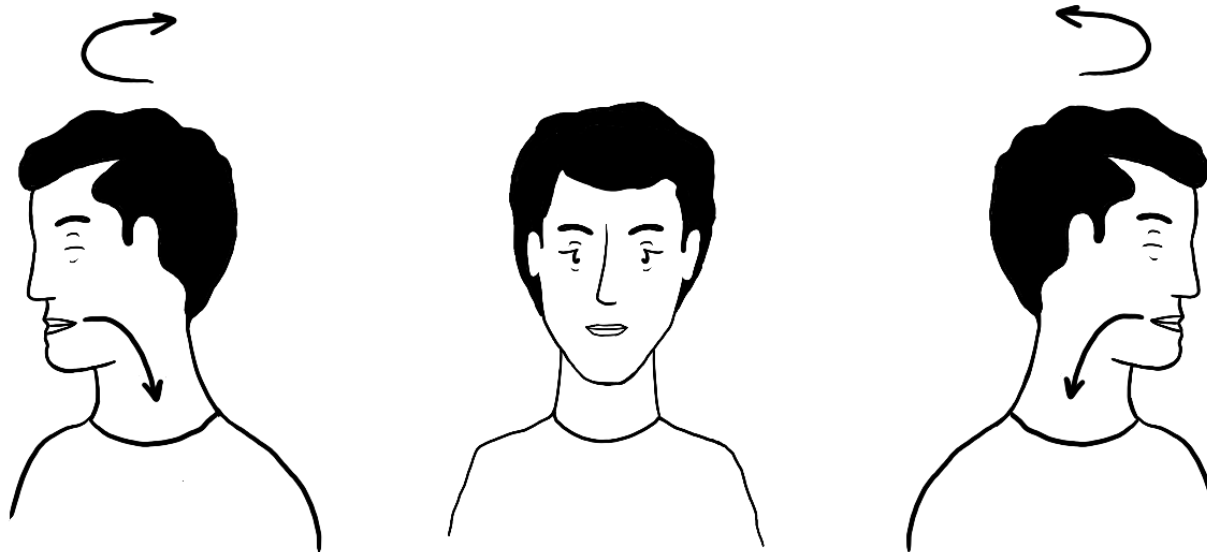
Tlačte bradu dolů proti odporu. Střídejte tlačení a uvolnění.

1. ⌚ 60s
3x
2. ⌚ 1s
30x

Rotace hlavy na postiženou stranu

Před polknutím otočte hlavu do strany, abyste sledovali směr vašeho ramene. Polkněte.

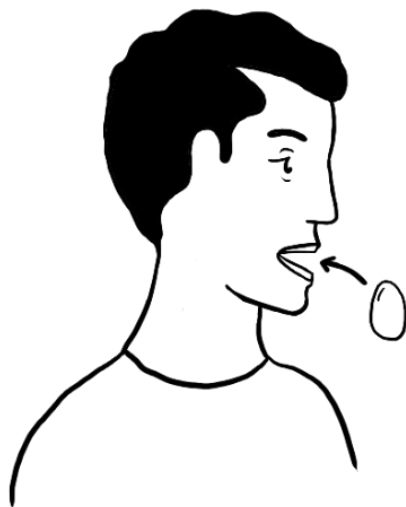

Přítah brady k hrudníku

Nachystejte si sousto k polknutí.

Před polknutím přitáhněte bradu k hrudníku, jako kdybyste se dívali do svého klína.

Hlídejte si, aby byl pohyb vykonán pohybem hlavy, nikoliv vytažením krku dopředu.

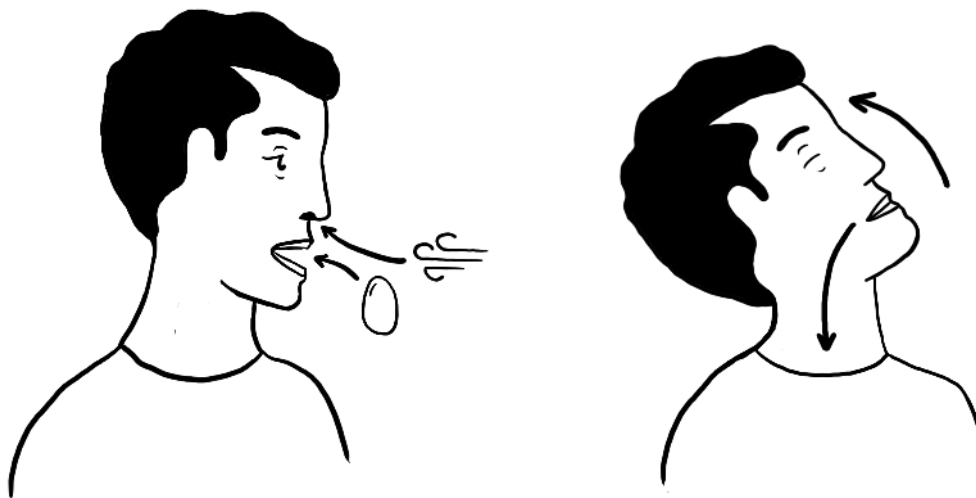
Leh na boku

Lehněte si na bok a hlavu si podložte rukou. Nachystejte si sousto a polkněte. Hlídejte, ať nejste v záklonu.

Zvednutí brady

Nachystejte si sousto v ústech, zadržte dech, zakloňte hlavu co nejvíce a polkněte.

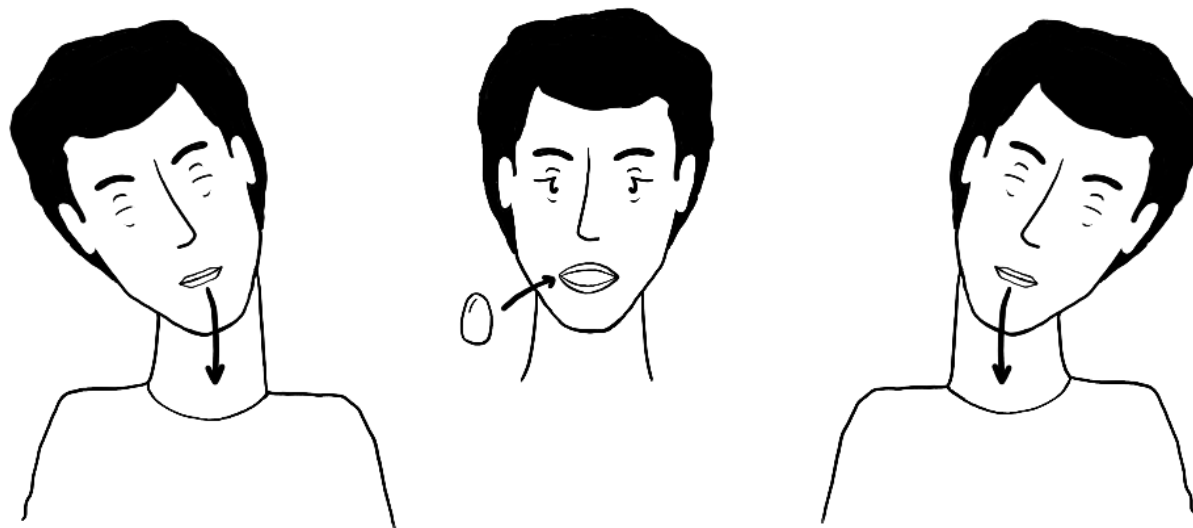
Přítah brady + rotace hlavy ke straně

Nachystejte si sousto k polknutí. Přitáhněte bradu šikmo k rameni. Polkněte.

Úklon hlavy na stranu

Nachystejte si sousto k polknutí. Ukloňte hlavu k rameni a polkněte.

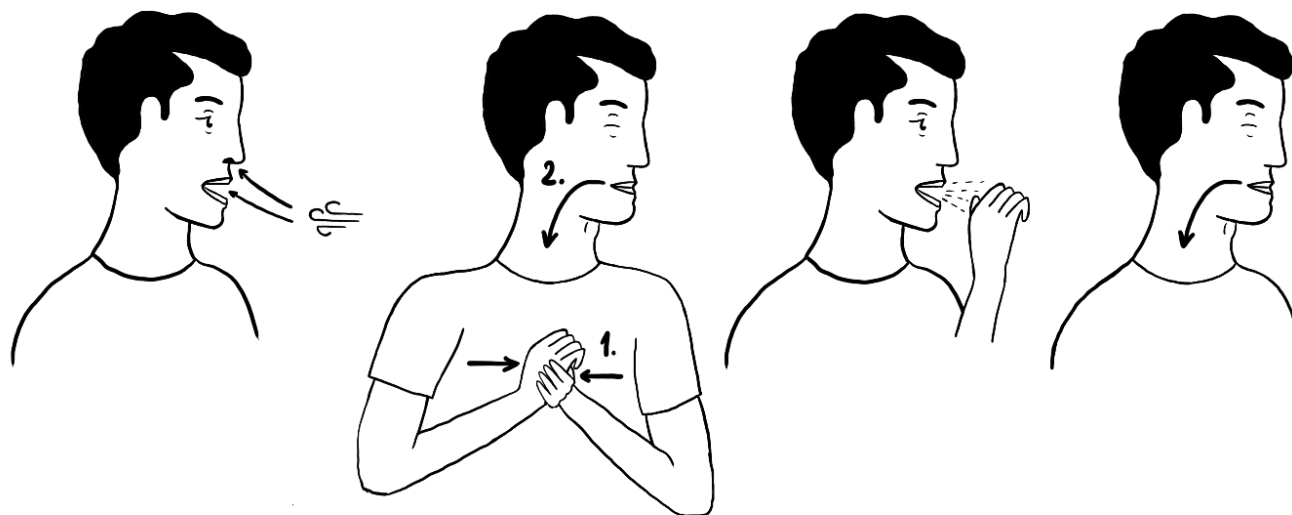
Supraglotický manévr

Zhluboka se nadechněte a zadržte dech (podobně jako kdybyste chtěli zadržet dech před skokem do bazénu). Polkněte. Po polknutí zakašlete.

Super-supraglotický manévr

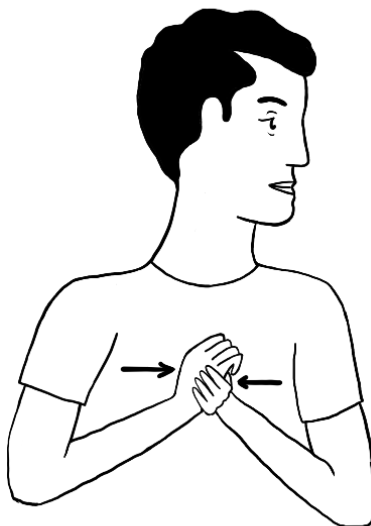
Nadechněte se a pevně zadržte dech (měli byste mít pocit, že tlačíte do krku) – všimněte si, že jsou aktivní svaly břišní stěny – můžete si pomoci i tím, že budete tlačít dlaněmi proti sobě na úrovni hrudníku. V době, když máte zadržený dech a tlačíte – polkněte. Po polknutí odkašlete a ihned znovu polkněte.

Posilování hlasivkového uzávěru

Nadechněte se a zadržte dech.

Varianta č. 1: Dejte dlaně na úrovni hrudního koše a zatlačte, vydržte chvíli a povolte.

Posilování hlasivkového uzávěru

Nadechněte se a zadržte dech.

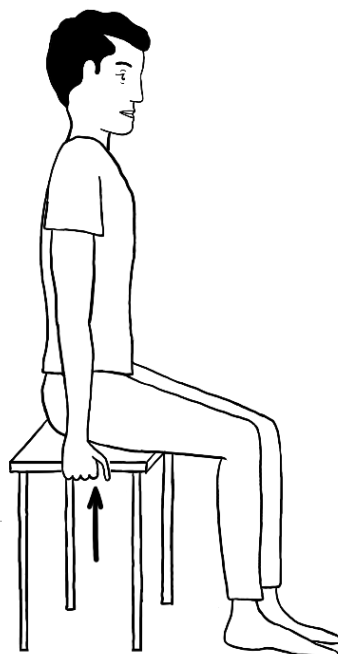
Varianta č. 2: Tlačte dlaní proti čelu a čelem do protitlaku do dlaně.

Posilování hlasivkového uzávěru

Nadechněte se a zadržte dech.

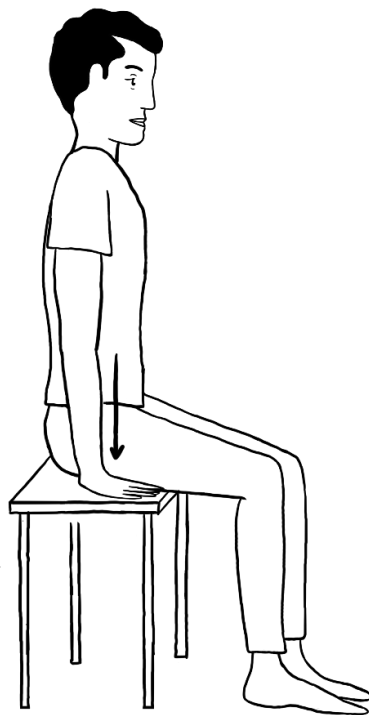
Varianta č. 3: Uchopte židli, na které sedíte, zespodu a tlačte jako byste chtěli židli přitáhnout k sobě a sebe do židle zabořit.

Posilování hlasivkového uzávěru

Nadechněte se a zadržte dech.

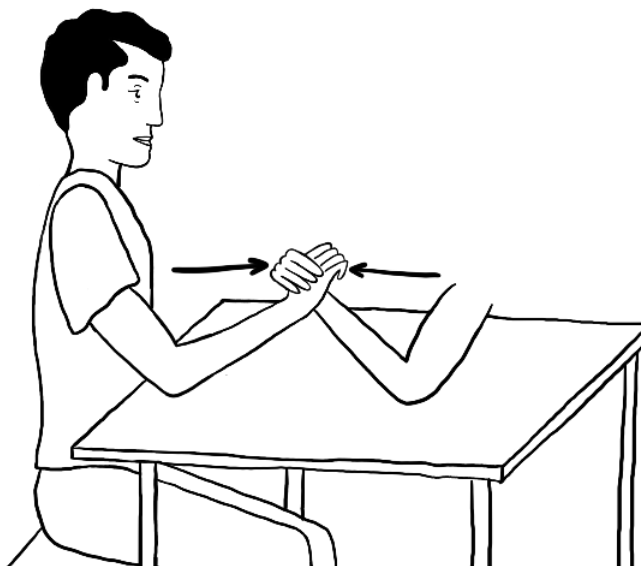
Varianta č. 4: Tlačte dlaněmi proti pevné podložce pod vámi, jako byste se chtěli od židle odtlačit nahoru.

Posilování hlasivkového uzávěru

Nadechněte se a zadržte dech.

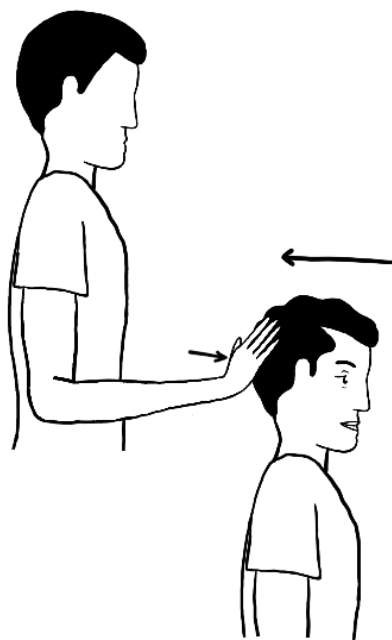
Varianta č. 5: Tlačte proti cizí ruce, tzv. dejte si páku.

Posilování hlasivkového uzávěru

Nadechněte se a zadržte dech.

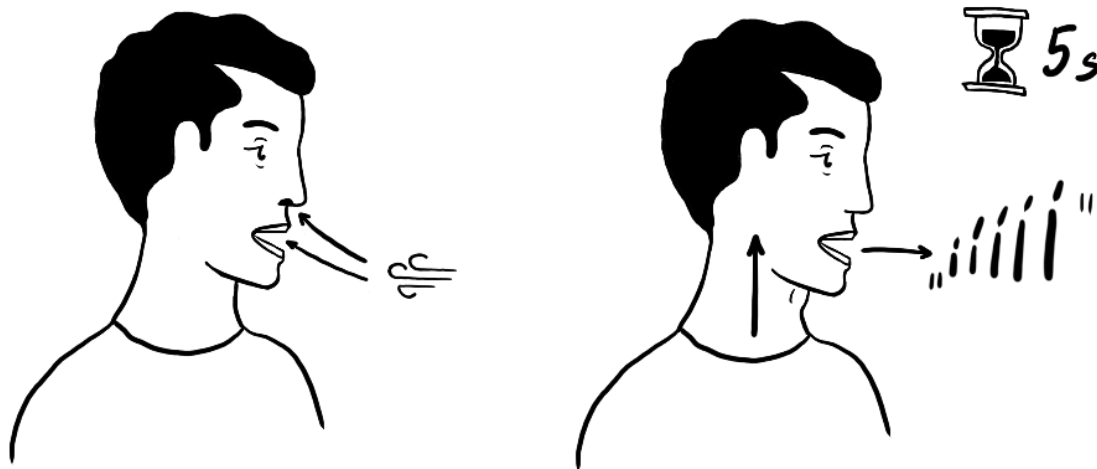
Varianta č. 6: Požádejte někoho, ať vám zatlačí dlaní do týlu – tlačte hlavou proti dlani.

Fistulové „Í“

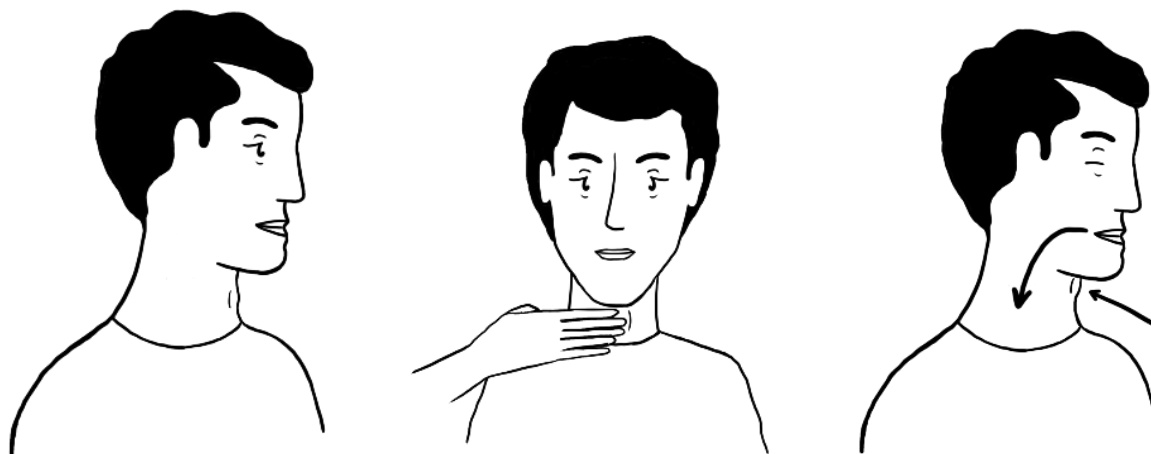
Nadechněte se a zkuste říct co nejvyšší „Í“, vydržte po dobu 5 sekund.

Můžete si přiložit prsty na hrtan, abyste cítili jeho pohyb vzhůru.

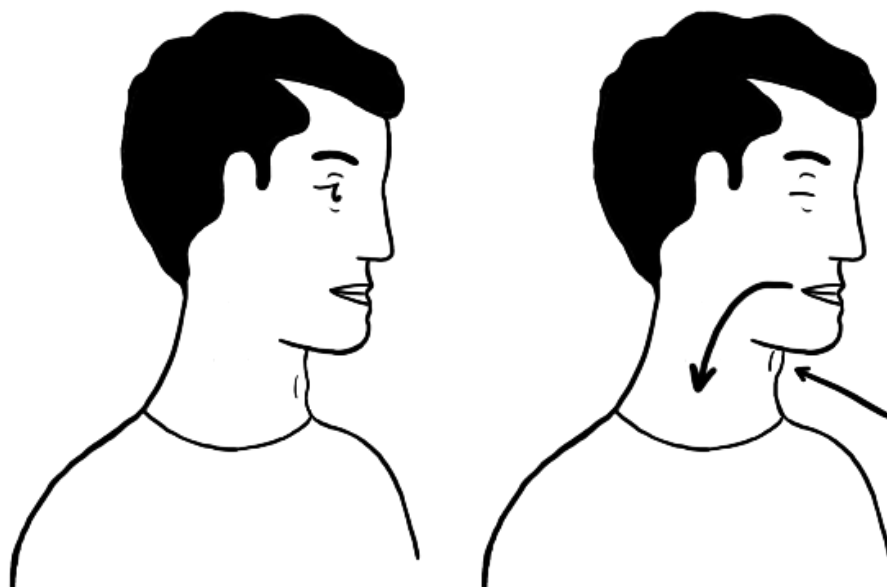
Mendelsohnův manévr

Jemně si položte prsty na hrtan neboli „ohryzek“. Nyní polkněte a vnímejte prsty, jak se váš ohryzek pohybuje nahoru a dolů při polknutí.

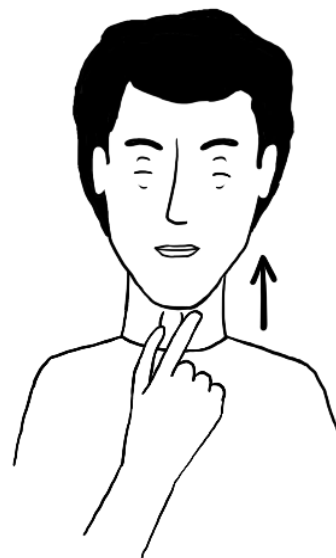
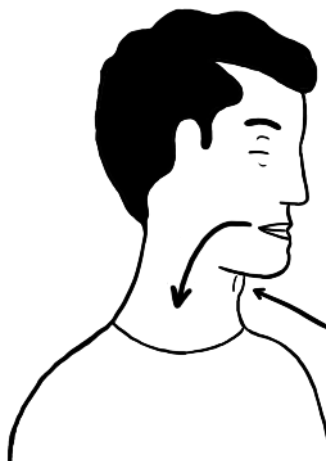
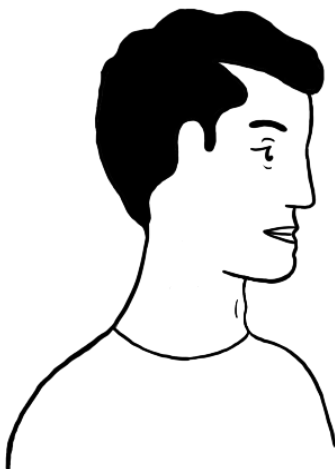
Mendelsohnův manévr

Varianta č. 1: Nyní znovu polkněte a tentokrát zkuste při polknutí hrtan v nejvyšší poloze chvíli udržet pouze svými svaly, chvíli podržte a následně dopolkněte.

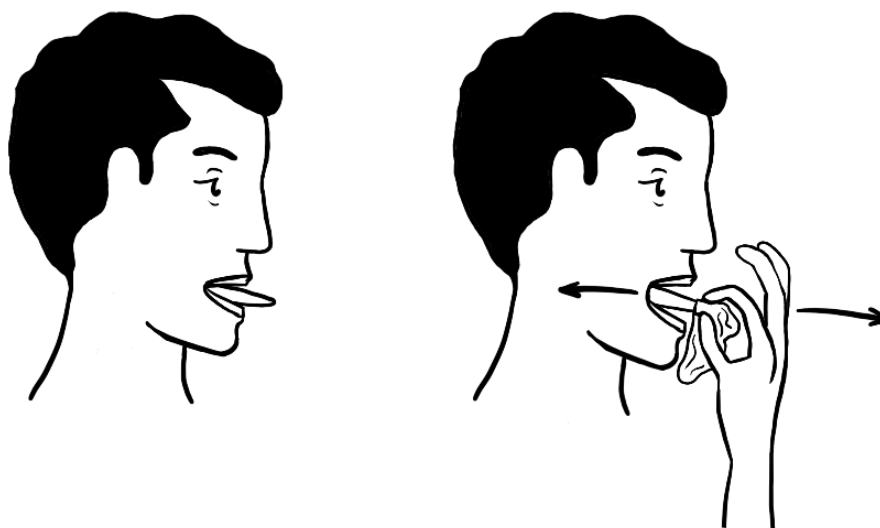
Mendelsohnův manévr

Varianta č. 2: Případně můžete prsty přiložit na hrtan a při jeho pohybu nahoru jej manuálně přidržet prsty, chvíli držet a dopolknout.

Zatahování jazyka proti odporu

Otevřete ústa a vyplázněte jazyk. Chytněte špičku jazyka do gázy/látkového kapesníku a snažte se jej zatáhnout dovnitř proti odporu.

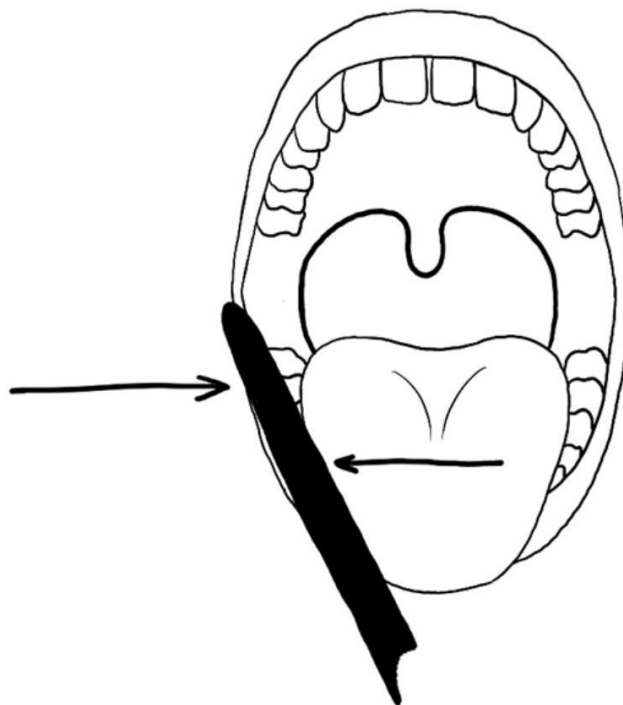
Cvičení se špátlí

Cvičení č. 1: Otevřete ústa a vyplázněte jazyk. Držte jej v rovině. Špátlí tlačte proti špičce jazyka. Hlídejte si, ať máte otevřená ústa a nepředsouváte dolní čelist.

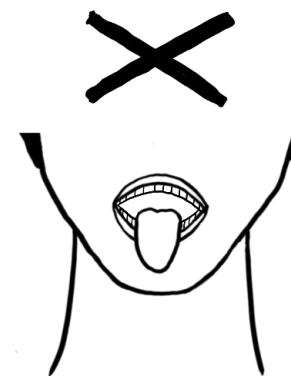
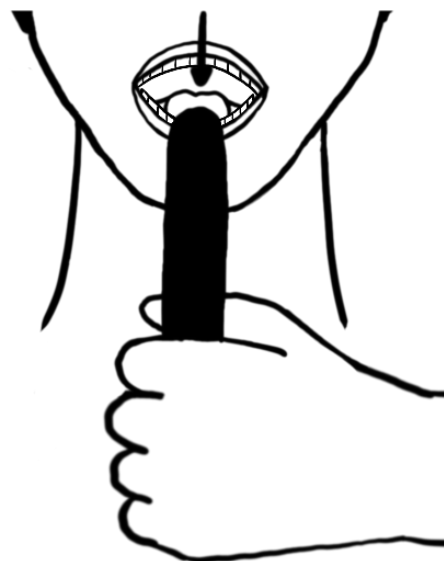
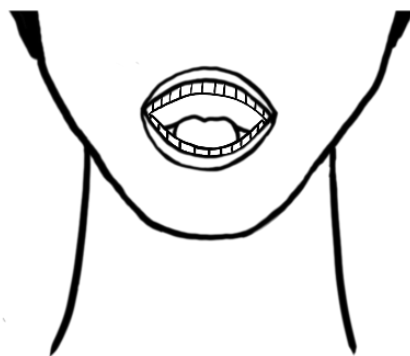
Cvičení se špátlí

Cvičení č. 2: Otevřete ústa a vyplázněte jazyk. Držte jej v rovině. Špátlí tlačte proti straně jazyka a jazykem proti ní. Cvičení zopakujte i na druhé straně jazyka. Vaše brada by se neměla pohybovat do strany.

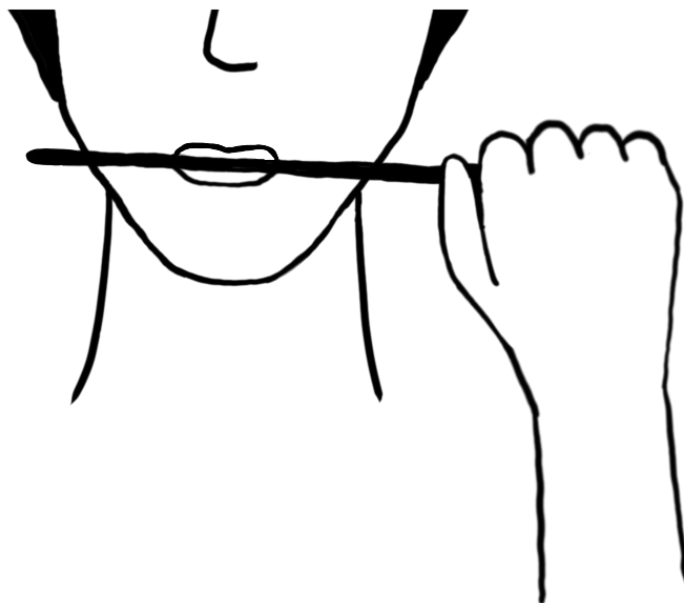
Cvičení se špátlí

Cvičení č. 3: Otevřete ústa. Nechte jazyk položen na spodině dutiny ústní za dolními řezáky. Přiložte na jazyk špátli a tlačte špátlí proti jazyku. Hlídejte si, ať nevyplazujete jazyk.

Cvičení se špátlí

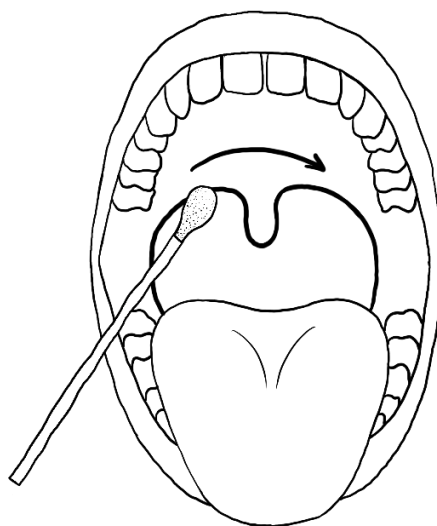
Cvičení č. 4: Vezměte si špátli a vložte ji mezi rty. Rty sevřete a držte špátli mezi nimi. Zkoušejte prsty špátli jemně vytahovat. Hlídejte si, abyste špátli drželi pouze rty – nikoliv zuby či dásněmi.

Termálně taktilní stimulace

Můžete použít hladkou stranu od lžice, kterou dáte vychladit do lednice, případně můžete namotat vatu na špejli, kterou následně zlehka namočíte a zamrazíte.

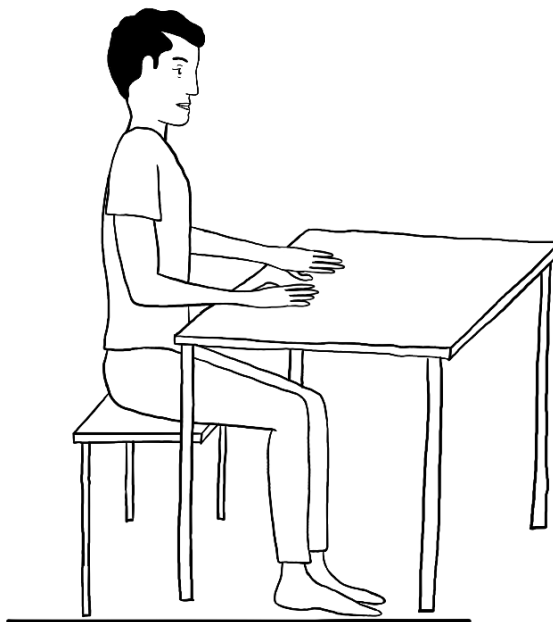
Zlehka přejíždějte přední patrové oblouky na každé straně – každou stranu 5x a následně po stimulaci co nejrychleji polkněte.

Správné sezení u jídla

U stolu

Při jakémkoliv příjmu jídla či pití je důležité dbát na správnou polohu těla. Jezte a pijte vždy ve zvýšené poloze hlavy. U stolu mějte vždy rovná záda a předloktí opřete o stůl. Nohy mějte opřené o pevný podklad.

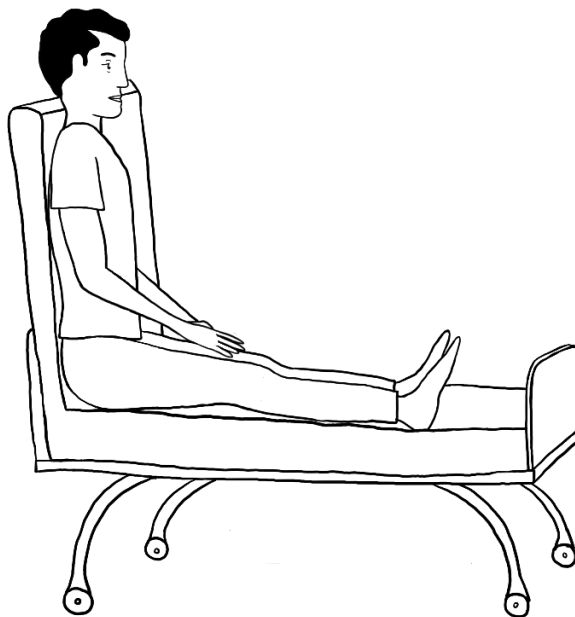

Správné sezení u jídla

Na lůžku

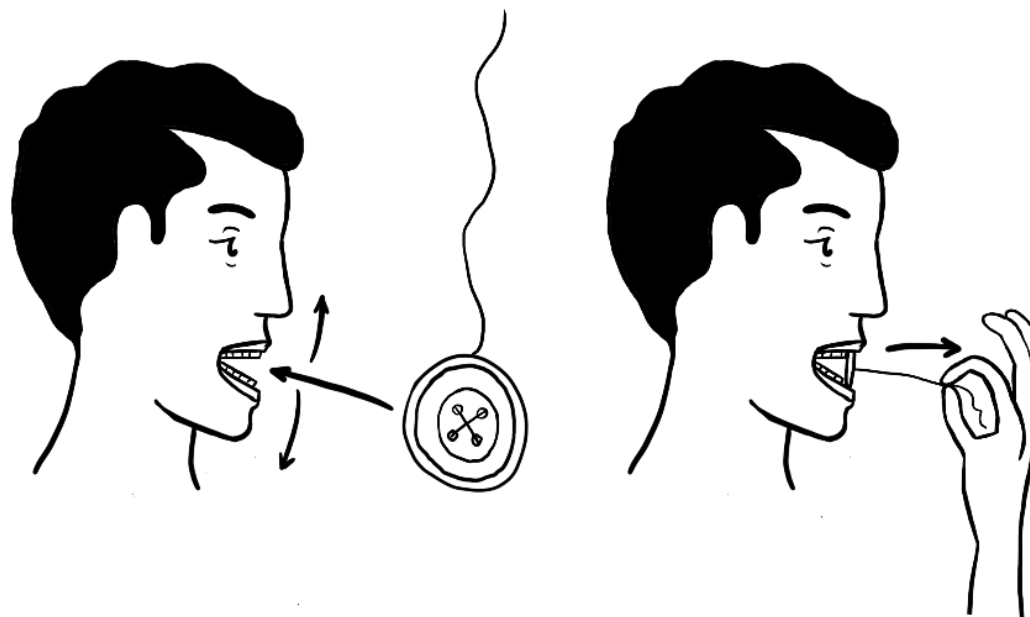
V případě, že musíte přijímat jídlo a pití na lůžku, hlídejte si rovněž zvýšenou polohu hlavy.

Přestože sedíte na posteli, mějte vyvýšenou horní část postele do maximální polohy jako oporu.

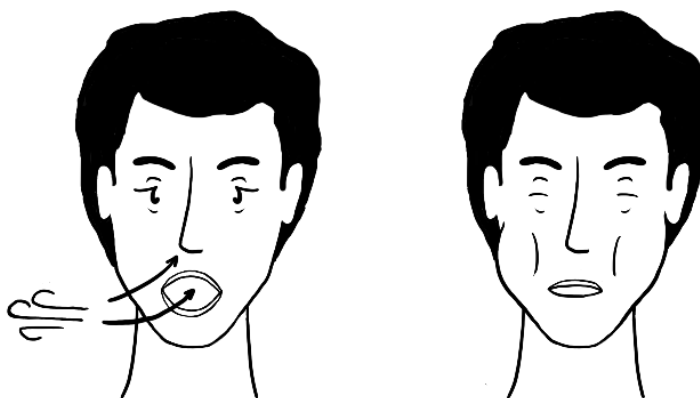
Knoflík na niti

Na větší knoflík uvažte zubní anebo obyčejnou nit. Knoflík vložte do úst přímo za rty před zuby. Sevřete rty a za nit lehce tahejte. Hlídejte si, abyste knoflík drželi pouze rty – nikoliv zuby či dásněmi.

Nafouknutí tváří

Pevně sevřete rty a nafoukněte tváře. Vydržte alespoň 5 sekund.

Prsty můžete zatlačit proti tvářím. Vzduch by neměl unikat rty ani nosem.

